

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

DE GELAARSDE KAT OF DE MARKIES
VAN KARABAS

Toneelspel in twee delen voor de jeugd

door

GASTON VAN DER GUCHT

Toneelfonds J. Janssens

Antwerpen - 1996

Nr. 1624

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIER tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel 4

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aankoopbewijs. Dit bewijs moet samen met een aanvraagkaart waarop plaats en datum(s) van opvoering werden ingevuld, minstens veertien dagen voor de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gecopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.

cop. 1987 Toneelfonds J. Janssens/Gaston van der Gucht

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

P E R S O N A G E S.

PERSOON I Marskramer
Piet van de mulder
De jager van de koning
De kok van de koning
Skarmantika

PERSOON II Marskramer
Toon van de mulder

PERSOON III Zanger
Jan van de mulder
De koning

PERSOON IV Roosje van de zanger
Donna Mirabella del frikadella

Eventueel: figuratie

De Markies van Karabas

werd gecreëerd door het jeugd-
theater NELE van Wetteren in
1979

In regie van auteur speelden:

Jos van de Bossche

Luc de Gelder

Gaston van der Gucht

Maggy Buyle

R E G I E.

Dit stuk kan gespeeld worden zonder dekor. Men heeft alleen een paar losse zitjes (een achttal) en een tafel nodig.

Natuurlijk is het mooier als met enkele losse zetstukken de plaats van de handeling aangeduid wordt. Bijvoorbeeld: de markt, het paleis van de koning, het paleis van Skarman-tika.

Zorg ervoor van kleurrijke en verzorgde kostuums te hebben. Aangepaste verlichting kan, op sommige ogenblikken, de voorstelling "sprookjesachtig" maken.

Het geheel is een "blij" gebeuren. Vergeet dit vooral niet.

E E R S T E D E E L.

(De markt. Links en rechts een kraam (tafel). Links een groenteboer, rechts een kwakzalver. Een kleurig getende plaat kan deze activiteiten aanduiden. Midden, op een klein verhoog, staat Roosje, het meisje van de liedjeszanger. Ze staat er een beetje triestig bij omdat niemand haar liedjes wil kopen. Mensen gaan heen en weer. Men kan deze mensen op de scène vervangen door rechtstreeks op de kinderen in de zaal te spelen. Het marktgebeuren loopt ten einde. Tromgeroffel. Dan...)

ROOSJE: Vrouwen van de markt, mannen van de straat
weet je wie voor jullie staat?
Tamborijn, de grote zanger (Tamborijn groet)
Nader nu en wacht niet langer
want voor u gaat hij nu zingen
van liefde en andere mooie dingen
Van lentes met veel bloemen
van hete zomers die wij roemen
van verre onbekende landen
van liefdevolle moedershanden
Hij zingt voor u, voor alle mensen
van liefdes, verlangens, wensen
Kom nader bij en zing maar mee
een liedje kost een frank of twee!
(Roosje probeert een paar liedjes te verkopen, maar niemand koopt. Moedeloos gaat ze zitten. Tamborijn is weggegaan.)

MARSKRAMER I: Dames, heren, al te gader
kom hier, kom bij kom nader.
Ik ben Adelbertus Spruyt
en kom er rond voor uit
dat ik de groentenkoopman ben
die best van al de kolen kent.

Ze liggen hier voor u ten toon
op mijn toonbank, net en schoon,
de witte en de rode kolen
die zich in mijn groetentuin verscholen
maar die ik vroeg, voor dag en dauw
hier naar dit marktplein brengen wou.
Je ziet savooien en veel spruiten
van binnen hard en mals van buiten.
Worteltjes en erwten veel,
genoeg, genoeg, voor ieders keel.
Kom en kijk en koop
niet allen saam, niet op een hoop.
Kom toch bij Adelbertus Spruyt
hij deelt de kolen, haast gratig, voor u uit.

MARSKRAMER II: Hier zijn te zien, hier zijn te zien

mijn goede, beste, brave liên
de wondervoeten van Antoon!
Zonder zweet staan ze tentoon,
hier op de markt, hier in dit kraam.
Geen zweet zoals ik steeds beeam
mag deze voet onteren.
Hoe dat komt, zal ik u leren...
want zweten, dames, heren,
is goed voor dikke grote beren,
voor ezels met een zware vracht
en schapen met een dikke vacht,
voor meesters in hun scholen
voor dassen in hun holen,
voor potters bij hun dikke beurs
voor dames in te strakke keurs.
Wij zweten niet, wij willen niet,
het zweet dat is ons grootst verdriet.
Wij willen nette, propere voeten
en daarvoor zelfs niet boeten
omdat hier op de markt, hier in dit kraam
poeders en drankjes voor u staan

die het zweet van uwe voeten
in één, twee, drie verdrijven moeten.
Kom en koop dit flesje medicijn
het zal voor u een zegen zijn.
Uw voeten worden schoon en droog
zowaar ik het zeg, die nooit (en) loog
en steeds de waarheid heb gesproken
en nooit een zweetvoet heb geroken.
Mijn medicijn, mijn wonderdrank!
Voor ieder koopje zeg ik dank.
Lang leven nette, droge voeten!
En wie niet luistert moet maar boeten!

(Maar de mensen luisteren niet. En kopen doen ze zeker niet. Ze druipen af. De markt loopt ledig. Moe-
deloos gaan de twee marskramers zitten.)

KRAMER 1: Een slechte markt vandaag! Er is geen volk.

KRAMER 2: Dat zeg je juist, geen volk. De mensen druipen af.

KRAMER 1: En zeker geen kopers.

KRAMER 2: Geen kopers, neen.

KRAMER 1: Zouden ze geen geld hebben?

KRAMER 2: Dat schijnt zo. Ze geven teveel geld uit aan nutteloze dingen: nieuwe kleren, kappers, nieuwe schoenen, reizen tot God weet waar, kermessen en wat weet ik al.

KRAMER 1: En kijk eens welke mooie kolen ik meegebracht heb naar de markt! Je hebt een ketel nodig om één kool gaar te koken.

KRAMER 2: En de voeten? Denk je dat de mensen geen zweetvoeten meer hebben? Je moet eens in het station staan of in een warenhuis lopen. Je ruikt overal zweetvoeten.

KRAMER 1: Bah... zweetvoeten!

KRAMER 2: Juist... zeg maar... bah zweetvoeten. Het ont-
siert de mens, je lijkt wel een stinkdier.

KRAMER 1: Een stinkdier, wat is dat?

KRAMER 2: Ken jij geen stinkdier?

KRAMER 1: Neen.

KRAMER 2: Ken je echt geen stinkdier?

KRAMER 1: Neen, zeg ik je.

KRAMER 2: Bah... hij kent geen stinkdier.

KRAMER 1: Dat moet je niet verwonderen, ik ken niet alles.

Ik ben niet lang naar de school geweest. Als kind reeds moest ik mijn vader helpen in de moestuin, groenten en fruit kweken en in de vroege morgen reden wij met de geplukte groenten naar de markt. Zeg jij mij maar wat een stinkdier is.

KRAMER 2: Ik... heu...

KRAMER 1: Nu, kom op.

KRAMER 2: Ik weet ok niet wat een stinkdier is. Maar ze bestaan, dat is zeker... en ze stinken... en bovendien... alle mensen die zweetvoeten hebben zijn stinkdieren, dat heb ik van mijn vader horen zeggen.

KRAMER 1: Ik geloof dat jij een kwakzalver bent. Iemand die mensen bedriegt met waardeloze zalfjes en poeders.

KRAMER 2: Wat? Ik een kwakzalver? Mijn produkten zijn goed en degelijk. Genezing gewaarborgd. Wil ik het je bewijzen?

KRAMER 1: Ja, bewijs mij dat eens.

KRAMER 2: Heb je zweetvoeten?

KRAMER 1: Ik?

KRAMER 2: Ja, jij!

KRAMER 1: Neen.

KRAMER 2: Bewijzen!

KRAMER 1: Wat bewijzen?

KRAMER 2: Laten zien. Laten ruiken. Je kousen uit. Ik verwed dat je zweetvoeten hebt. Kousen uit, vlug, ik zal je voeten inwrijven met medicijn en zalf en genezen moeten ze. Vooruit man, geen getalm, schoenen en kousen uit.

KRAMER 1: Neen.

KRAMER 2: Neen?

KRAMER 1: Neen.

KRAMER 2: Waarom? Durf je niet?

KRAMER 1: Neen.

KRAMER 2: Waarom?

KRAMER 1: Ik zeg het niet.

KRAMER 2: Omdat je zweetvoeten hebt.

KRAMER 1: Ik heb geen zweetvoeten.

KRAMER 2: Waarom doe je dan je kousen niet uit?

KRAMER 1: Ik zeg het niet.

KRAMER 2: Ik weet het.

KRAMER 1: Je weet helemaal niets.

KRAMER 2: Ik weet het wel.

KRAMER 1: Niet waar.

KRAMER 2: Wel.

KRAMER 1: Niet.

KRAMER 2: Wel.

KRAMER 1: Niet.

KRAMER 2: Wedden?

KRAMER 1: Nou...

KRAMER 2: Je hebt gaten in je kousen.

KRAMER 1: Niet waar.

KRAMER 2: Geef hier je poot. (Grijpt hem vast en doet schoenen en kousen uit.) Zie je wel... gaten in je kousen.

KRAMER 1: Nou ja... ik kan geen nieuwe kousen kopen. Een marskramer verdient niet veel. Het zout op ons brood niet. De mensen kopen niet!

KRAMER 2: Dat is waar.

ROOSJE: (Heeft heel de tijd rondgeslenterd op het toneel. Ze heeft het toneel met de twee marskramers lusteloos gevolgd. Nu komt ze naar hen toe.) Geen liedjes kopen, mannen?

KRAMER 1: Ik heb geen lust om te zingen.

KRAMER 2: Ik ook niet.

ROOSJE: Waarom?

KRAMER 2: Geen zaad in het bakje. Niemand koopt een flesje wondermedicijn tegen zweetvoeten. En als er geen zaad in het bakje ligt zingen de vogels niet.

KRAMER 1: En kolen? Kopen ze kolen? Rode, witte, groene kolen? Neen. Ze kopen kolen in doosjes. Doosje hier, doosje daar. Nooit verse groenten.

KRAMER 2: Je ziet, geen lust om te zingen.

ROOSJE: Dat is jammer. Zeer jammer.

KRAMER 2: Waarom?

ROOSJE: Een mens is pas mooi en goed als hij lacht of zingt. Boze mensen zingen nooit.

TAMBORIJN: (Op.) Hé Roosje, meisje, wij hebben vandaag nog geen enkele keer gezongen. Het is de hoogste tijd dat wij eraan beginnen.

ROOSJE: Maar niemand wil een liedje van mij kopen.

TAMBORIJN: Heb je nog geen énkél liedje verkocht?

ROOSJE: Neen.

TAMBORIJN: Vroeger verkochten wij wel honderd liedjes op de markt.

ROOSJE: En nu? Niets meer.

TAMBORIJN: Hoe zou dat komen?

ROOSJE: Misschien hebben de mensen opgehouden te zingen.

TAMBORIJN: Wat? De mensen opgehouden te zingen? Mensen zullen altijd zingen. Moeders zingen bij hun baby's en baby's worden groter en zingen in de scholen. Studenten zingen, arbeiders zingen, soldaten zingen en... verliefden zingen. Iedereen zingt! En daarom gaan wij ook zingen. Ik ben liedjeszanger van stiel en ik zing altijd en overal... tot in mijn bed toe... en vandaag zal ik hier zingen, hier op de markt... zo- waar ik tamborijn heet.

ROOSJE: Maar wij hebben nog geen enkel liedje verkocht!

TAMBORIJN: Maakt niets uit. Niemand zal mij verhinderen te zingen. Zolang de vogels zingen in de bomen zal Tamborijn op alle markten zingen. Geef die twee kerels daar een liedje dan kunnen wij allen samen zingen.

Wij zingen tot alle mensen op de markt met ons meezingen. Afgesproken mannen?

KRAMER 1: Mij is het goed.

TAMBORIJN: En jij?

KRAMER 2: En mijn miserie en mijn zorgen dan?

TAMBORIJN: Vergeten man, dadelijk vergeten.

KRAMER 2: En wat doe ik, als ik straks thuis kom zonder geld?

TAMBORIJN: Zingen!

ROOSJE: En dansen!

KRAMER 2: Vooruit dan maar.

TAMBORIJN: (Keert zich zeer plechtig tot het publiek-kinderen) En dan zingen wij voor U, dames en heren, geacht gezelschap het ontroerende lied over de mooie liefde van Genoveva van Brabant voor haar trouwe ridder en het laffe verraad van de boze Golo.

ROOSJE: Neen neen neen nee... dat niet... vandaag niet!

TAMBORIJN: Waarom?

ROOSJE: Laten wij vandaag eens iets zingen voor de kinderen, voor de kinderen in de zaal en voor de kinderen van heel de wereld. Geen gewoon liedje uit de school, maar zo'n echt... echt... lidje... een

TAMBORIJN: Een straatliedje...

KRAMER 1: Een kermisliedje...

KRAMER 2: Een volksliedje...

ROOSJE: Van...

KRAMER 1: Van...

KRAMER 2: Van...

TAMBORIJN: Van DE GELAARSDE KAT.

ROOSJE: Ja... en de molenaar... en de grote tovenaars... en de markies van Karabas... en de koning, de dikke vette koning die altijd honger heeft... en de mooie prinses Irène, die zo mooi en zo blank is als een lelie... Ja, het liedje van de gelaarsde kat.

TAMBORIJN: En dan volgt nu voor u, dames en heren, geacht publicum, op algemene aanvraag van Roosje... het lied van de gelaarsde kat.

L I E D.

(Melodie van een oud Vlaams volkslied, opnieuw gezongen door de Kadullen en nu gezongen en gedanst door Tamborijn en zijn straatzangers.)

TAMBORIJN: Wat ik hier vertel dat is echt gebeurd

alleen een beetje bijgekleurd
d'histoire van de schoonste kat
die een mulder ooit bezat.
Maar de man die ging toen dood
met de kat op zijne schoot
en het huis dat werd verkocht
zodat er niemand meer binnen mocht.

SAMEN: (refrein)

Ja, de Toon van de mulder met zijn kat erbij
die trokken toen maar weg uit de maalderij.
Ze gingen toen de wereld in
dat was nu echt naar hunnen zin.
Geld en goed dat vonden ze wel
want die kat was slim in 't spel.
Daarboven had ze nog wat in de mouw
de koningsdochter wordt Toon zijn vrouw.

TAMBORIJN: Wat doe je echt als je op straat nu staat

met een kat als toeverlaat?
En je broer krijgt al het geld
bij de notaris neergeteld.
Je vliegt de straat op als een luis
je hebt geen geld, geen baan, geen huis
je bent een bedelaar zonder meer.
Je streelt je katje nog een keer.

SAMEN: (zingen en dansen) Refrein.

TAMBORIJN: Maar die kat die was niet dom

Ze keek naar hare meester om
en ze zei je wordt wel rijk
zowaar ik naar je kijk.

Ze stuurde cadeautjes naar Baziël
tot hij van zijne zetel viel
voor een haasje of een zwijn
mocht ons Toontje koning zijn.

SAMEN: refrein.

KRAMER 1 en 2: Bravo Tamborijn! Dat heb je prachtig gezongen!

ROOSJE: En de kinderen in de zaal dan... hebben die niet flink meegewerkt?

TAMBORIJN: Mannen, terwijl wij daar juist zo goed aan het zingen en het dansen waren, dacht ik almeteens aan dat grote feest dat koning Baziël de Vette gaf ter ere van de Markies van Karabas.

KRAMER 1: Wie is koning Baziël de Vette?

KRAMER 2: En de Markies van Karabas?

ROOSJE: Maar kennen jullie die niet?

KRAMER 1: Neen. Wij moeten tot onze schande bekennen dat wij die niet kennen.

ROOSJE: Wat jammer! Die komen allebei voor in het verhaal van de gelaarsde kat. Zal ik het jullie vertellen?

TAMBORIJN: Neen neen.

ROOSJE: Neen?

TAMBORIJN: Wij gaan het verhaal spelen.

ROOSJE: Hier?

TAMBORIJN: Precies, hier op de markt.

ROOSJE: Voor wie?

TAMBORIJN: Voor al die kinderen daar in de zaal.

KRAMER 1: En wij?

TAMBORIJN: Jullie mannen, jullie spelen met ons mee.

KRAMER 2: Meespelen?

TAMBORIJN: Precies, ruim die boel van jullie maar een beetje op... vandaag kunnen jullie toch niets meer verdienen op de markt. De mensen kopen niet of WILLEN niet kopen... en daarom gaan wij nu toneelspelen. Wij spelen het verhaal van de GELAARSDE KAT.

KRAMER 1: Maar wij zijn maar met vier. Ik... en hij...
en gij... en zij.

TAMBORIJN: Hindert niet, wij spelen het verhaal... deel
voor deel.

KRAMER 2: Maar wij hebben geen kostuums!

ROOSJE: Hebben wij wel.. In het valies. Hebben wij altijd
bij. Kijk... het kleed van de koning, de mantel van
de prinses, de schort van de mulder, het kostuum van
de boze tovenaer en nog wel honderd dingen, die wij
allemaal kunnen gebruiken...

KRAMER 2: En een dekor... ? Wij hebben geen dekor... Je kan
toch geen toneel spelen zonder dekor...?

TAMBORIJN: Kan best... de tafel met de stoelen staan in
het huisje van de mulder... en daar... daar zetten
wij straks een mooie zetel en die... die is voor de
koning.

ROOSJE: Klaar mannen?

KRAMER 1: Maar ik weet niet wat ik doen moet.

KRAMER 2: Ik ook niet. Ik ben geen toneelspeler... ik ben
een marskramer...

ROOSJE: Dat zien jullie straks wel... Tamborijn is onze
regisseur... Ik klop driemaal... het verhaal begint.
(stamp driemaal met een stok op de vloer.)

TAMBORIJN: Er was eens... een oude molenaar... en die mo-
lenaar had een huis, een molen, een ezel, een kat en
drie zonen. De oudste zoon heette Jan... en omdat
ik hier de oudste ben speel ik de rol van Jan.
Kijk... ik werk bij mijn vader op de molen. Ik maal
het graan... en daarom bind ik deze molenaarsschort
om en zet de molenaarsmuts op... ziezo, ik ben klaar.
De tweede zoon heette Piet en jij Jozef(naam van de
acteur) jij bent Piet. Piet werkt niet op de molen,
hij maalt niet, dat doet Jan... maar Piet werkt met
de ezel... Hij haalt het graan bij de boeren en brengt
het naar de molen... als het graan tot meel gemalen

is... voert hij het meel terug bij de boeren... hier, jij neemt deze jas van een voerman... en je laarzen... Ja, Piet houdt veel van zijn ezel, ze zijn altijd tezamen op weg... twee ezels samen kan je wel zeggen...

KRAMER 1: Héla, héla...

TAMBORIJN: En jij Luc (naam van de acteur. Maar die is nog altijd bezig zijn kraam af te ruimen achter de schermen) hé Luc... waar zit je nu?

KRAMER 2: Ik ben aan het afruimen.

TAMBORIJN: Je moet hier zijn... wij beginnen...

KRAMER 2: Zeg het dan hé.

TAMBORIJN: Ik ben bezig.

KRAMER 2: Wat moet ik doen?

TAMBORIJN: Jij bent de jongste zoon van de mulder. De derde.

KRAMER 2: Hoe heet ik?

TAMBORIJN: Toon.

KRAMER 2: Lelijke naam. Ik hou er niet van.

TAMBORIJN: Jij bent geen mulder. Dat ben ik. Ik werk met vader op de molen. Je rijdt ook niet met de ezel. Dat doet Piet. Ons vader is vandaag gestorven.

KRAMER 2: O wat jammer... maar dan kan ik je helpen op de molen.

TAMBORIJN: Neen, dat kan je niet. Je handen staan verkeerd.

TOON: Dan zal ik Piet helpen met de ezel...

PIET: Neen, dat kan ook niet... wij hebben maar één ezel.

TOON: Wat moet ik dan doen?

JAN: Jij zorgt voor het huishouden want ons moeder is reeds lang overleden. Je wast, je boent, je strijkt, je maakt de bedden op en je kookt het eten en voor de tijd die je vrij hebt maak je wat muziek en je speelt hier met je kat, want Roosje zal de kat spelen. Dat is een zeer belangrijke rol in ons toneelstuk. Allemaal ons kostuum aan? (Roosje gaat zich verkleden achter de schermen) Dan kunnen wij beginnen. Speel jij maar een droevig wijsje Toon, want ons vader is juist gestorven.